

Regler om donationer och sponsring

Dnr 2-5357/2018

Gäller från och med 2019-01-01

**Karolinska
Institutet**

Regler om donationer och sponsring

INNEHÅLL

1	Inledning.....	1
2	Syfte	1
3	Omfattning.....	1
4	Definitioner	1
4.1	Donation	1
4.2	Sponsring	1
4.3	Bidrag.....	2
4.4	Uppdrag	2
5	Regler och principer för donationer.....	2
5.1	Mottagande av donation	2
5.2	Ändamål för en donation.....	3
5.3	Omfattning av en donation.....	3
5.4	Donationsförordnande	3
5.5	KI:s varumärke	4
6	Förvaltning av donationer i stiftelser	4
7	Regler och principer för sponsring	4
8	Etiska principer för donationer och sponsring	5
9	Fortsatt handläggning av donationer.....	6

Diarienummer: 2-5357/2018	Dnr för föregående version: 1516/2008-010	Beslutsdatum: 2018-10-16	Giltighetstid: Tills vidare
Beslut: Rektor		Dokumenttyp: Regler	
Handläggs av avdelning/enhet: Strategiskt ledningsstöd/Development office		Beredning med: Juridiska avdelningen, Avdelningen för styrelsestöd och externa relationer, Avdelningen för utbildnings- och forskarutbildningsstöd, Ekonomiavdelningen	
Revidering med avseende på: Helt omarbetat regeldokument. Ersätter Etiska riktlinjer vid mottagande av uppdrag och anslag som kan rubba allmänhetens förtroende, fastställda av konsistoriet 2002-02-02 Ersätter Policy avseende donerade professurer eller andra tjänster (dnr 1703/01-100)			

1 Inledning

I Karolinska Institutets (KI) uppdrag ingår att samverka med det omgivande samhället och informera om verksamheten. Donationer kan vara ett viktigt sätt att kanalisera människors engagemang och är en del av samverkan. Donationer och sponsring ger KI möjlighet att finansiera aktiviteter, tjänster och projekt som annars kan vara svåra att genomföra.

2 Syfte

Syftet med detta styrdokument är att tydliggöra vad som gäller när KI är mottagare av donationer och sponsring samt vad som gäller då KI är sponsor.

3 Omfattning

Reglerna gäller för KI:s verksamheter och medarbetare vid KI.

4 Definitioner

Reglerna är olika för donation, sponsring, bidrag och uppdrag. Villkoren för finansieringen eller överlåtelsen av annan egendom är därför avgörande för vilken form det är. Nedan följer en redogörelse för de olika formerna.

4.1 Donation

Med en donation avses varje slag av överlåtelse av egendom till en myndighet genom gåva eller testamentariskt förordnande som sker utan krav på motprestation eller särskild förmånsställning och där egendomen inte bildar en stiftelse. Egendom som tas emot från en annan statlig myndighet, löntagarfondsstiftelser, eller en mellanstatlig organisation till vilken Sverige är anslutet, t.ex. EU, räknas inte som en donation.¹

En donation är en rättshandling där någon utan krav på motprestation lovar eller fullgör något av värde för någon annan. Den egendom som doneras kan vara ett ekonomiskt bidrag eller överlåtelse av annan egendom. Donationer skiljer sig från finansiering genom uppdrag² eller sponsring där det avtalas om olika former av motprestationer. Finansiering som erhålls efter ansökningsförfarande i konkurrens, från externa finansiärer, såväl statliga myndigheter som icke-vinstdrivande organisationer, är inte donationer och omfattas inte av dessa regler.

4.2 Sponsring

Med sponsring avses i detta styrdokument en överenskommelse varigenom en sponsor³ i anslutning till ett evenemang eller utbildningstillfälle tillhandahåller KI finansiering, varor eller tjänster i utbyte mot exponering av ett företagsnamn eller varumärke samt eventuellt andra förmåner⁴. Stödet ska vara av tillfällig natur och i mindre omfattning. Sponsring har i stor utsträckning med upplevda värden att göra, där målet för sponsorn är att öka sin goodwill.

¹ Donationsförordningen (1998:140).

² Se vidare riktlinjer om immateriella tillgångar och näringslivssamverkan.

³ Observera att ordet sponsor kan ha en annan innebörd i andra sammanhang, t.ex. EU-förordningen om kliniska prövningar av humanläkemedel (536/2014).

⁴ ESV:s föreskrifter och allmänna råd till kapitalförsörjningsförordningen.

Det är viktigt att kunna skilja mellan sponsring och försäljning av en vara eller tjänst mot avgift. För KI finns särskilda regler om när en KI har rätt att ta ut avgifter, hur avgiftsnivån bestäms, huruvida KI har rätt att disponera avgiftsinkomsterna och hur avgiftsinkomsterna ska redovisas. För sponsring finns i dagsläget inget sådant regelverk.

Sponsring kan t.ex. möjliggöra för KI att erbjuda öppna föreläsningar och gästföreläsningar som kompletterar ordinarie föreläsningar, anordna uppdragsutbildning eller olika slags evenemang. Sponsring får inte belasta den ordinarie verksamheten utan ska finansiera särskilda projekt eller evenemang som annars hade varit svåra att genomföra. I särskilda fall då det bedöms motiverat kan även KI sponsra.

4.3 Bidrag

Med bidrag avses finansiering som tas emot utan krav på motprestation men där verksamheten följer en fastställd plan och budget. Bidragsgivaren finansierar en verksamhet för ett visst syfte vid KI och kräver normalt redovisning för hur medlen använts. För att avgöra om det är frågan om ett bidrag kan man framförallt väga in om medlen söks i ett ansökningsförfarande i konkurrens. Bidrag får lämnas som delfinansiering. Ett bidrag förutsätter att KI genom avtal accepterar en uppsättning villkor och att den fastställda planen för verksamheten följs. I annat fall kan bidraget behöva återbetalas.

4.4 Uppdrag

Med uppdrag avses finansiering som tas emot med krav på motprestation. Vid ett uppdrag som rör forskning eller utbildning kan beställaren t.ex. ställa vissa krav på utförandet. Vid uppdragsforskning kan det också ställas krav på att få tillgång till forskningsresultat och ägande till immateriella rättigheter. För all uppdragsforskning och uppdragsutbildning ska KI ta ut avgift med full kostnadstäckning.

En viss gränsdragningsproblematik kan uppstå mellan uppdrag, bidrag och donationer. Detta då det inte alltid är tydligt om villkoren för finansieringen utgör ett krav på motprestation. Vid tveksamheter bör KI's juridiska avdelning konsulteras.

5 Regler och principer för donationer

Donationsförordningen (1998:140) innehåller bestämmelser för myndigheter om mottagande av donationer och förvaltning av donationer i form av stiftelser. Ekonomistyrningsverket (ESV) har utfärdat föreskrifter och allmänna råd för tillämpningen av förordningen.⁵ KI ska alltid tillämpa dessa regler vid mottagandet av en donation.

5.1 Mottagande av donation

Medel eller egendom som KI tar emot som donation blir statens egendom och ingår därmed i KI:s redovisning. Mottagare av en donation är alltid KI som myndighet och inte enskilda medarbetare eller enheter. Detta gäller även i de fall

⁵ ESV:s föreskrifter och allmänna råd till donationsförordningen.

då donationen är specificerad till ett särskilt ändamål och detta ändamål också är förknippat med en särskild forskare eller forskargrupp.

Donationer som består av lös egendom, t.ex. utrustning eller medicinhistoriska föremål, kan efter noggrant övervägande tas emot om mottagandet är förenligt med KI:s verksamhet och uppdrag. KI får inte ta emot lös egendom om det strider mot gällande regler eller internationella konventioner. Om donationen avser finansiering av ett forskningsprojekt ska forskningen bygga på vetenskaplig evidens.

5.2 Ändamål för en donation

Vid mottagande av en donation ska ändamålet ha samband med KI:s verksamhet inom medicinsk forskning och utbildning. Om donationen avser finansiering av ett forskningsprojekt så ska detta uppfylla samma vetenskapliga kvalitetskrav som all annan forskning inom myndigheten.

KI ska säkerställa att donationen endast används på ett sätt som är förenligt med ändamålet. Om en ändamålsbestämmelse saknas eller om den är allmänt hållen ska donationen användas inom ramen för KI:s verksamhet och efter beslut av berörd nämnd eller kommitté. Donationen ska förvaltas på ett sätt som är förenligt med reglerna i donationsförordningen samt med de av konsistoriet fastställda placeringsreglerna.

5.3 Omfattning av en donation

KI ska före mottagande av en donation fastställa hur finansiering av angivet ändamål tillgodoses på både kort och lång sikt. Mottagande av en donationsprofessur bör t.ex. endast ske om storleken på donationen täcker de långsiktiga kostnaderna.

En donation får inte tas emot om den skulle innebära ett ökat behov för KI av medel från statsbudgeten, dvs. anslag som tilldelats KI, lån eller andra krediter i Riksgäldskontoret eller medel från statens budget som erhålls från en annan statlig myndighet.⁴ En donation ska inte heller tas emot om kostnaderna för hanteringen av mottagandet överstiger värdet av donationen.

5.4 Donationsförordnande och motprestationer

För varje donation ska ett skriftligt donationsförordnande upprättas som dokumenterar donatorns vilja. Vid KI används i regel gåvobrev som undertecknas av donatorn och beslutsfattare vid KI. Beslutsfattare är i regel prefekt vid mottagande institution i förening med ansvarig på Development Office eller i vissa fall med universitetsdirektör (se vidare rektors besluts- och delegationsordning).

När en institution handlägger ett donationsärende oavsett storlek ska en kopia på gåvobrev eller motsvarande alltid skickas till Development Office för kännedom.

Vid upprättande av gåvobrev för donationer ska KI eftersträva att medlen är så obundna som möjligt. Ett begränsat ändamål för donationen kan leda till en alltför stark styrning av KI:s verksamhet och även riskera att donerade medel på sikt bli obrukbara på grund av omvärldsförändringar.

Krav på motprestationer från donatorn, så som tillgång till forskningresultat eller andra särskilda förmåner, är inte tillåtna. Det är inte heller tillåtet att som enskild medarbetare sluta separata överenskommelser med donatorn i samband med eller i nära anslutning till upprättandet av ett gåvobrev som gör att donationen kan tolkas ha krav på motprestation.

Krav på särskild förmånsställning för donatorn eller för denne närstående organisation eller person är inte tillåtna. Donatorn bör t.ex. inte ingå i beslutsgrupper, styrelser eller styrgrupper som kan påverka forskningens utförande eller som får exklusiv tillgång till forskningsresultat. En donator får inte ha en operativ roll i ledningen av den verksamhet som donationen avser. Om en forskare vid KI är donator gäller de begränsningar som framgår under avsnitt 8 om etiska principer för donationer och sponsring.

En donator kan årligen få rapportering om hur donationen har kommit till användning inom ramen för ändamålet utan att detta ska anses utgöra en motprestation.

En namngivning av t.ex. en professur eller lokal behöver inte nödvändigtvis ses som en motprestation, men initiativet bör komma från KI. Namngivningar ska alltid beredas av Development Office vid universitetsförvaltningen och beslutas av rektor.

5.5 KI:s varumärke

Vid användande av KI:s varumärke och logotyp ska detta ske i linje med de regler som gäller enligt KI:s varumärkesplattform. En donator får inte använda varumärket utan föregående skriftligt godkännande från KI.

6 Förvaltning av donationer i stiftelser

I det fall en donator föreskrivit att donerade medel inte ska förbrukas, utan endast avkastningen ska tas i anspråk för ett bestämt ändamål, kan KI åta sig att förvalta egendomen som en stiftelse. En stiftelse är en juridisk person som varken har medlemmar eller ägare. Stiftelsen regleras av ett stiftelseförordnande som anger hur förmögenheten ska användas och vilka som är förmånstagare. En stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål.⁶

Om KI bildar eller övertar en stiftelse är KI dess förvaltare med konsistoriet som högsta beslutande organ. Om ett förvaltningsåtagande görs av KI föreligger så kallad anknuten förvaltning. Vid KI finns ett antal avkastningsstiftelser med anknuten förvaltning.

7 Regler och principer för sponsring

KI får ta emot och disponera sponsring om det inte rubbar förtroendet för KI:s opartiskhet i dess myndighetsutövning eller annars skadar KI:s anseende.⁷

⁶ Stiftelselagen (1994:1220).

⁷ 6 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210).

En sponsor får inte påverka upplägg eller innehåll i t.ex. evenemang eller utbildningar. I samband med att KI ger en uppdragsutbildning som stöds genom sponsring ska det tydligt framgå att det är KI som ger utbildningen. Sponsorer får i sådana sammanhang inte ha en alltför framträdande roll. Det ska framgå att utbildningen är sponsrad när den annonseras ut.

Avtal om sponsring ska alltid upprättas skriftligen. Avtal ska vara tidsbegränsade och tecknas för varje enskilt projekt eller motsvarande. Undertecknande ska göras av den som har befogenhet enligt rektors besluts- och delegationsordning. För sponsring av uppdragsutbildning gäller särskild delegation för att teckna avtal om uppdragsutbildning.

Avtal om sponsring ska alltid innehålla en klausul som tydliggör att användning av KI:s namn och varumärke endast får ske efter skriftligt godkännande från KI. Klausuler om exklusivitet i sponsringen, dvs. att KI inte får samarbeta med andra företag och aktörer, får inte förekomma.

KI ska ha en restriktiv hållning till att själv lämna sponsring. Sponsring är endast motiverat i fall där KI vinner klar fördel av att samverka och synas tillsammans med andra aktörer i ett avgränsat sammanhang, t.ex. ett event inom KI:s verksamhetsområde. Beslut om sponsring ska alltid kunna motiveras på ett transparent sätt. Inför ställningstagande till sådan medverkan ska KI beakta såväl den samarbetspartner som det aktuella sammanhanget så att det inte innebär en negativ inverkan på KI:s varumärke.

KI får inte ta emot varor eller tjänster som strider emot reglerna om offentlig upphandling.

8 Etiska principer för donationer och sponsring

Verksamheten ska bedrivas så att vetenskapens trovärdighet och god forskningssed värnas. Mottagande av stöd till KI får inte ha en negativ inverkan på KI:s anseende. Medarbetare, studenter och allmänhet ska känna förtroende för KI och det är viktigt att verksamheten präglas av integritet och självständighet. Donation eller sponsring ska inte accepteras om det innebär inskränkningar i forskningens principer om frihet och öppenhet.

Vem donator eller sponsor är har betydelse. Om KI:s anseende kan komma att skadas genom att förknippas med donatorn eller sponsorns verksamhet, ideologi eller liknande så ska inte finansiering eller annan egendom tas emot. KI bör inte ta emot donationer eller sponsring från verksamheter som har till huvudsyfte att producera vapen, krigsmaterial, fossil energi, pornografi, tobak, alkohol eller spel om pengar. Detta gäller även verksamhet som är skadlig för människors hälsa, miljön eller som inte respekterar människors lika värde samt grundläggande forskningsetiska och djuretiska principer.

Det kan finnas företag vars årliga omsättning till en begränsad del kan hänföras till en önskad sektor eller produkt men som inte har detta som huvudsyfte. Om en donation härrör från ett sådant bolag bör företagets omsättning bara till en mycket begränsad del kunna hänföras till denna typ av problematiska sektorer och produkter.

KI bör inte ta emot donationer eller sponsring från personer eller företag som kränker internationella normer för mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö eller antikorrupktion.

Tongivande konventioner som ska beaktas är exempelvis:

- *ILO:s arbetsrättsliga konventioner,*
- *OECD:s riktlinjer för multinationella företag,*
- *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna,*
- *FN:s Global Compacts tio principer*
- *FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.*

KI får inte ta emot finansiering eller annan egendom som inte kan användas i enlighet med givarens intentioner.

KI:s regler om bisysslor och jäv ska alltid uppmärksammas, särskilt i de fall medel lämnas från ett företag eller person till vilka anställda vid KI har en relation. Alla förbindelser, såväl ekonomiska som andra, mellan forskare och den som lämnar medel ska redovisas öppet och följa gällande regler.

Om inte annat följer av rektors- besluts och delegationsordning ska alltid beslut om mottagande av en donation fattas i förening med universitetsdirektören om donationen är den enda eller huvudsakliga finansieringskällan för ändamålet med donationen eller om någon ur den mottagande forskningsverksamheten är jävig i förhållande till donatorn, t.ex. som närstående eller p.g.a. affärsrelation. Jäv får alltid anses föreligga om donatorn på något sätt själv tillhör den mottagande verksamheten vid KI.

9 Fortsatt handläggning av donationer

Närmare beskrivning av hur man bereder och handlägger donationer och stiftelser finns i form av anvisningarna 'Anvisningar för mottagande av donationer' och 'Anvisningar för handläggning av stiftelser vid Karolinska Institutet'.